



Kasssprinkhaan *Diestrammena asynamora* uit Friesland (foto Paul van Hoof).

Sprinkhanen

In 2014 werd verder gewerkt aan het manuscript voor de nieuwe sprinkhanenatlas. Deze zal als Entomologische Tabel verschijnen. De foto's zijn inmiddels geselecteerd en een groot deel van de soortteksten en hoofdstukken is geschreven. De komende tijd zal vooral tijd besteed worden aan de determinatiesleutel. Parallel aan de sleutel voor de Entomologische Tabel wordt ook gewerkt aan een Soortzoeker sprinkhanen. Dit is een (digitale) multi-entrysleutel voor gebruik op de pc, tablet en smartphone. Deze sleutel zal naar verwachting medio 2015 beschikbaar komen.

Op 18 november j.l. zond Vroege Vogels TV een item uit over een van onze meest bijzondere soorten, de kasssprinkhaan *Diestrammena asynamora*. Deze Chinese grottenbewoner blijkt zich goed thuis te voelen in Midden-Friesland, waar ze een kunstmatig grottenmilieu vinden in de kruipruimtes van een zorgcentrum.

Roy Kleukers



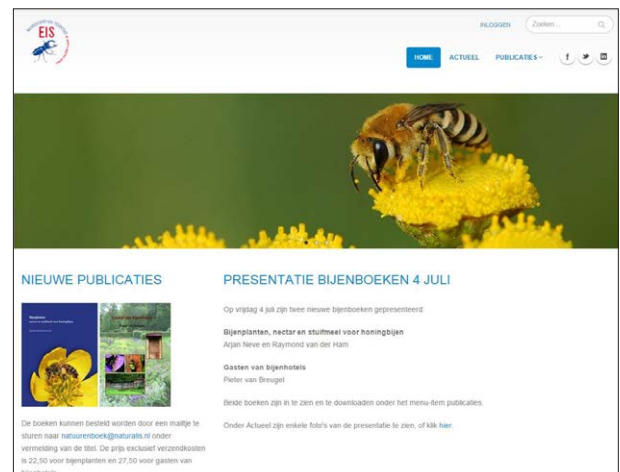
EIS-nieuws

Bestuiversnieuws

De belangstelling voor bijen en zweefvliegen, de belangrijkste bestuivers, is nog altijd groeiende. EIS wordt vanuit diverse hoeken benaderd om informatie te leveren. Met name op provinciaal en gemeentelijk niveau bestaat veel belangstelling voor aanpassingen in het beheer van wegbermen en stedelijk groen ten gunste van bestuivers. Zo hebben we in 2014 rapporten uitgebracht over bijen en zweefvliegen in Hellevoetsluis, Purmerend, Rotterdam en de wegbermen van Rijksweg N11 (zie referenties bij Reemer in de literatuurlijst elders in deze nieuwsbrief). In 2015 staat een uitgebreid inventarisatieproject in Zuid-Holland op stapel.

Naast bovengenoemde vraaggestuurde projecten werkt EIS ook aan eigen projecten rond bijen en zweefvliegen. Eerder dit jaar verschenen natuurlijk de boeken van Pieter van Breugel (*Gasten van bijenhotels*) en Arjen Neve en Raymond van der Ham (*Bijenplanten*), beide als pdf beschikbaar via de EIS-website www.bestuivers.nl. Onlangs zijn ook de delen over zweefvliegen en bijen uit de boekenserie Nederlandse Fauna (nu Natuur van Nederland) via deze website ontsloten. Binnenkort zal de website veel meer informatie gaan bieden. We hopen dat dit een centraal informatiepunt zal zijn voor iedereen die informatie zoekt over wilde bestuivers in Nederland.

Samen met Naturalis werkt EIS aan digitale determinatiesleutels voor het op naam brengen van insecten. Eén van deze sleutels is voor 'tuinbijen': circa 40 soorten bijen die veel in tuinen voorkomen. Hiervoor worden de uitstekende illustraties van Jeroen de Rond gebruikt, die in 2012 voor de *Zoekkaart wilde bijen in tuinen* gebruikt zijn, uitgebreid met een set van meer dan 20 extra tekeningen, eveneens van de hand van Jeroen de Rond. De digitale sleutels zullen t.z.t. beschikbaar zijn via een website, maar de bijensleutel wordt op korte termijn bovendien verwerkt in een app voor mobiele telefoon. Dit



www.bestuivers.nl

gebeurt in samenwerking met Stichting Natuur en Milieu en KPN. Deze app zou begin 2015 gereed moeten zijn.

Dan zijn er nog enkele wetenschappelijke projecten rond bijen en zweefvliegen waar EIS via Naturalis en Alterra bij betrokken is. Dit resulteerde onlangs in publicatie van het artikel *Museum specimens reveal loss of pollen host plants as key factor driving wild bee decline in The Netherlands* in het prestigieuze tijdschrift *Proceedings of the National Academy of Sciences (PNAS)*. Zie Scheper et al. (2014) in de literatuurlijst. EIS is bij deze projecten betrokken als leverancier van verspreidingsdata en ecologische informatie, maar denkt ook mee over de analyse van de gegevens en de interpretatie van de resultaten.

De projecten rond bijen schieten als paddenstoelen uit de grond. Hopelijk resulteert al deze aandacht daadwerkelijk in meer bijenrijkdom!

Menno Reemer



www.tuintelling.nl

Jaarrond Tuintelling

Tuinen beslaan een groot deel van Nederland, maar wat er allemaal in leeft aan verschillende soorten vogels, vlinders, insecten, zoogdieren en amfibieën weten we nauwelijks. Met het nieuwe project, de Jaarrond Tuintelling, wordt geprobeerd dat beter in beeld te krijgen. Het betreft een gezamenlijk project van Vogelbescherming Nederland, Sovon, De Vlinderstichting, RAVON, de Zoogdiervereeniging, FLORON en EIS. Het doel is om met hulp van bewoners systematisch gegevens te verzamelen over welke soorten in en rondom tuinen voorkomen. Deze gegevens dragen bij aan een beter inzicht in de aanwezigheid van soorten en de mogelijke veranderingen op grotere schaal. Voor het verzamelen van deze tuininformatie is veel hulp nodig. Het doel is om zoveel mogelijk mensen in Nederland te laten tellen. Nu al zijn er enkele honderden mensen aan het tellen en invoeren op de website. Begin 2015 gaat het project daadwerkelijk van start. Als teller kun je zelf kiezen welke soortgroepen je doorgeeft. Dus naast insecten en spinnen kun je bijvoorbeeld ook vogels of zoogdieren tellen. Je hebt bovendien direct toegang tot je eigen telresultaten en de landelijke totalen. Ben je geïnteresseerd, meld je dan aan via tuintelling.nl!

Het project wordt gefinancierd door Vogelbescherming Nederland, het programma Groen en Doen van het ministerie van EZ en BIJ12.

Jinze Noordijk

Nederlandse Faunistische Mededelingen

Nummer 43 van NFM bevat weer een grote diversiteit aan onderwerpen. Veel nieuwe vliegen en muggen, maar ook leuke stukken over wantsen, tweestaarten, kevers, kokerjuffers, kwalen en wormen. De eerste vondst van de reuzenertsvesp heeft al behoorlijk de aandacht op internet getrokken. Deze parasiet van wilde bijen is in een tuin in Pijnacker aangetroffen. Dit is de eerste vondst in Nederland van deze bronsvesp met bijzonder eileggedrag.

- 1 A. van Heerden – De reuzenertsvesp *Leucospis dorsigera* nieuw voor Nederland (Hymenoptera: Chalcidoidea)
- 5 P. Boer & K. Lock – Twee nieuwe tweestaarten in Nederland (Diplura)
- 9 B. Aukema & T. Kiewiet – De wants *Jalla dumosa* na 45

jaar weer in Nederland waargenomen (Heteroptera: Pentatomidae)

- 17 J. Muilwijk & R. Felix – Recente aanvullingen op de Nederlandse loopkevercatalogus (Coleoptera: Carabidae)
- 23 O. Vorst – *Bruchus brachialis*, een zaadkever nieuw voor de Nederlandse fauna (Coleoptera: Chrysomelidae)
- 27 W. van Steenis, S. Bot & A. Barendregt – Twee nieuwe citroenzweefvliegen voor Nederland: *Xanthogramma dives* en *X. stackelbergi* (Diptera: Syrphidae)
- 37 S. Bot – Het dotterbloemgitje *Cheilosia frontalis* nieuw voor Nederland (Diptera: Syrphidae)
- 43 Th. Zeegers – Vierde aanvulling op de naamlijst van Nederlandse sluipvliegen (Diptera: Tachinidae)
- 47 E. de Bree, R. van den Broek & J.T. Smit – De gouden stamjager *Choerades igneus* nieuw voor Nederland (Diptera: Asilidae)
- 55 E. de Bree, J.T. Smit & J. Mortelmans – Blaaskopvliegen van het genus *Leopoldius* in de Benelux (Diptera: Conopidae)
- 67 K. Lock & B. van Maanen – De kriebelmuggen van Nederland en Vlaanderen (Diptera: Simuliidae)
- 93 H. Boonstra & R. Wiggers – Eerste larvenvondst van de kokerjuffer *Molanna albicans* buiten Drenthe (Trichoptera: Molannidae)
- 103 M.A. Faase & M. Melchers – The exotic jellyfish *Blackfordia virginica* introduced into the Netherlands (Cnidaria: Hydrozoa)
- 111 M.A. Faase & T. van Haaren – Bamboewormen in Nederland, met *Micromaldane ornithochaeta* nieuw voor Nederland (Polychaeta: Maldanidae)

43



NEDERLANDSE FAUNISTISCHE MEDEDELINGEN

2014

Nederlands Soortenregister

In 2014 zijn er vele nieuwe soorten voor Nederland ontdekt, zoals te zien is in het nieuwsoverzicht. Deze soorten kunnen tegenwoordig meteen verwerkt worden in de database van de website. In de loop van 2014 is namelijk de taxonomiebeheertool beschikbaar gekomen en dat werkt erg prettig.

De komende tijd zal de fotomodule afgemaakt worden, waardoor het voor fotografen weer mogelijk wordt om foto's in te sturen. We verwachten dat in 2014 heel wat mooie plaatjes opgespaard zijn.

Op de homepage is in het hoofdmenu een kopje 'Determineren' opgenomen. Hier staat nu een link naar enkele zoekkaarten en digitale determinatiesleutels (soortzoekers). Het is de bedoeling om hier in de loop van de tijd zo veel mogelijk determinatietools samen te brengen.

Roy Kleukers

In de pers

Dit jaar werd voor de tweede keer de 'nationale huis- en tuinspinnentelling' gehouden door Vara's Vroege Vogels, EIS en Natuurmuseum Fryslân, ditmaal van 14 tot 21 september. Er werden maar liefst drie radio-uitzendingen aan de spinnen gewijd, telkens mede verzorgd door EIS (Jinze Noordijk en Peter van Helsdingen). Er was een nieuwe zoekkaart gemaakt met 24 spinnensoorten die geteld konden worden. Het was een groot succes, waarbij de zoekkaart tienduizenden keren is gedownload, en ook duizenden spinnen zijn geteld en ingevoerd. Spinnen stonden korte tijd vol in de aandacht, en we zijn betrokken geweest bij vele radio-uitzendingen, krantenartikelen en zelfs een item in het 8-uurjournaal.

Via korte artikelen op de website Natuurbericht.nl bereiken we telkens tussen de 1000 en 3000 lezers. Sommige van de artikelen worden ook als persbericht verspreid en dan is het aantal lezers veel groter. Zo trok een stukje (in samenwerking met JNM – Jongeren in de Natuur) over de herontdekking van de beekpiraat (de wolfspin *Piratula knorri*) ruim 18.000 lezers! Onze andere berichten gingen over de spin van het jaar: de herfsthangmatspin *Linyphia triangularis*, goudhaantjes in de winter, biodiversiteit in een nestkast, massale aanwezigheid van het heidehaantje, de eerste vondsten van naaldsteenvliegen, waarnemingen aan de onvoorspelbare bijvlieg *Eristalis similis*,

een nieuw lieveheersbeestje voor ons land, de twee nieuwe vliegen voor ons land van de 1000-soortendag, een mysterie rondom springende zaadjes, de fauna van vloedmerken, heemtuinen als insectenparadijsjes, de ontdekking van rookvliegjes, een nieuwe vondst van de zwarte reuzenmier *Camponotus vagus*, de nationale huis- en tuinspinnentelling, de reuzenertsvespbij *Leucospis dorsigera* nieuw voor Nederland, de uitbreiding van de bladpootwants *Leptoglossus occidentalis* en de vele sprinkhaanvliegen die in 2014 zijn gezien.

Wie een goed idee heeft voor een onderwerp voor een natuurbericht in 2015 kan contact met ons opnemen.

Al onze uitingen in de media worden op de EIS-website bijeengebracht en meestal zijn ze daar ook te beluisteren of te bekijken (> over EIS > in de pers).

Jinze Noordijk

Nieuw boek over bestuivers

In maart 2015 zal een nieuw boek over bestuivers verschijnen: *Niet zonder elkaar, bloemen en insecten*, met als hoofdauteur Louis Schoonhoven, oud-hoogleraar Entomologie van de Wageningen Universiteit. De hoofdstukken die nu al zijn in te zien op www.natuurmedia.nl zien er zeer fraai en gedegen uit. Bij voorinschrijving kost het boek slechts 19,50 euro. Het boek zal op 5 maart 2015 gepresenteerd worden bij Naturalis.

Roy Kleukers



Spinnen tellen met scholieren voor een Vroege Vogelsuitzending (foto Roy Morssinkhof).